

Amil
S. Valbo hnd
K. Solberg o. n

uppt. av E. Hertzman

A. a.

1

2605

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Odins jakt.

Odins jakt.

Det "for i luften" mellan Skinnboberg (vid
Gisshultsbro, Nässjö sn) och Korpaberget (Vid Grönlid,
Närsjö sn). Det var Odins jakt.

Malin
Nyström
J. Holmberg

LUNDS UNIVERSITETS
BOKFÖRHANDLING

Die 2

Uppf. av K. Holmberg
2605

Per Knut Holmberg
född 1887 i Holmberg

Jättekast.

Jättekast.

I "Kåraripa backe" (Eksjö sn.) låg en stor
sten, som jättar hade kastat.

Spilars
S. Teths
M. Teths

Cyrol. E. Ritzman

A: d
J: a 3

Per. Klasa Met. Karlson
född 1889 2605

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Bortbytingar.

Bortbytingar

"När bana inte växte å va små", talade man om,
att det var bortbytingar.

2605

LUNDS UNIVERSITET
FOLKMINNEARKIV

Bergtagen.

Bergtagen

Till barnen brukade de äldre säga: "Åkta de, så
du inte ble bergta'en!".

Smilend
S. V. 1880
N. Solberg

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Mynd. as K. Hartman 5
Ber. Klara M. J. Solberg
2605 Jost 1889 i N. Solberg

Gubben i brunnen.

"Gubben i brunnen"

Småbarn skulle ej gå till brunnen, för
då kom "gubben å tok dom".

A: 6

2605

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Tomten.

Tomten.

Två bönder bodde "inne te varandra". En tomte drog oupphörligt frånn den ene till den andre och "trask" (tröskade) åt honom. Så sade nu bonden, att nu ska du ha för ditt arbete, och så gav han honom nya kläder, men "då hörde tomten upp" och gav besked att: "nu ä ju ja för finer, nu ska ja ut å fria". Därmed försvann han för alltid.

En mjölnare hade en tomte, som han en gång gav sig att "skälla på". Då försvann tomten, och kvarnen "tog isat" och gick så häftigt, att den gick sönder.

g:m
(d: b)7

2605

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Stor gädda.

Stor gädda

Vid Gisshultasjön finns en gädda så stor som
en "timmersyll." Den törs ingen röra.

2605

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

dt: o 8

Olycklig död.

Olycklig död

Då en död var olycklig: "så höde en ett lett
läte eller va klä'ra årena(avrisna på den döde.".

LINDR UNIKITET 18: p
2605

9

Lyktegubbar.

I Äskhult skulle man en gång gå tillsammans i
ottan och bryta lin. Folk från Nilstorp sågo då en
person gå framför sig med en lykta i handen, men när
de kommo fram, var lyktan "svarter".

Lyktegubbar.

Im. Uppf. E. Hirtsmann
V. Solberg. Ker. Klara Mat. Karlsson.
2605

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV.

A:t
10

Maran.

Maran.

Då kreaturen i ladugården blevo svetta och anfäktade, hade maran varit framme. Den red på dem. Som medel häremot hängde man en"kluns", risig kvast (Tafrina betulina) av björk i taket på ladugården över dem. En stut' blev så bra, berättar sagesmannen.

Im.
N. Galberga

Uppf. E. Heitzman
Rec. Klara Mat. Karlsson

2605

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESBOK

A. 41

Maran.

Skydd mot maran

Som skydd mot maran användes "klunsar" av björk, som man hängde upp i ladugården för att skydda dem mot maran. Sagesmannen omtalar, att de benämndes "markladder".

"Markladder".

B: h
12
LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

2605

Person utan
huvud.

Vid Äskehult plägade en ofärdig sitta vid vägen.
Då kom en gång en person och gick vägen fram. När han
kom den ofärdige närmare, så hade han ej något huvud
och helt plötsligt var han försvunnen.

2605

LUNDS UNIVERSITET
FOLKSTUDIER

B h.
13

Möten : tur- otur.

Om en var ute och gick och mötte en gris eller en karl, blev det tur, men mötte en en häst eller en käring, så blev det otur och "då va dä så vanvulet så"

Om en "ikoning" (ekorre) sprang över vägen från vänster till höger, blev det otur, var det från höger blev det tur.

Möten: tur, otu

med gris, karl
" häst, käri

Ekorre.

2605

LUND'S BOKFÖRLAGS
FÖLJANDE BOKAR

C:a

14

Kitta-Grå.

Kitta-Grå.

Kitta Grå var en häxa, hade "fyra fötter å inga tå".

2605

"Bålhälta kreatur".

"Medel för bål-
hälta kreatur"

Då kreaturen blevo "bålhälta", tog man vax, bek
och talg och lade kring(det sjuka stället) den sjuka foten
så var den bra, när detta föll av.

2605

Våren: kreaturen.

Kreaturens ut-
släppning.

När de släppte ut kreaturen på våren, så
lade man ett "eggajärn" ve tröskelen" för att kre-
aturen ej skulle kunna förgöras.- "I tröskelen
trollade di, så di hade ingen tur mä kreaturen."

Mot "förgörning"

"Tidebast å vändlarot" (tibast och vändelrot,
Daphne, Mezerc. Valeriana) gav man "un dä va nö'n,
sum kunne skämma kreaturen"

*Grönland
J. Västbo
N. Solberg*

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

2605

*Carl B. Renterman
Sven av Klara Jot Karlsson
Född 1889 i
N. Solberg*

B. 17

Kalvko.

När en ko hade kalvat, skulle man ta gödsel efter henne och slänga ut, så att hon ej kunde förgöras. En krigsman, som begivit sig till Finland, fick av en käring veta, att "i morgon kalvar din ko därhemma" och så fick han löfte om att få smaka av pannkakan. Men besked kom, att "di hade vatt för sluga", så det gick ej. Man hade slängt av gödseln.

För att kalvko
ej skulle kunna
förgöras.

2605

Kreatursjukdomar.

Olika slags

skott: Troll-,

Villnarpa- osv.

Då kreatur fått "skottet" - "skott" var det nio slag. sagesmannen omtalar följande: Trollskottet, solskottet, villnarpaskottet - måste man skynda sig att kurera dem, ty efter tre dagar, så svartnade det, och ruttnade. Då förfors vid kurerandet så, vilket sagesmannen sett "Karl Johan Karlsson, Brabo, Äskehult", göra: Här av kreatur plockades av, han "skar dem i rumpan" och tog av blodet och gav dem och muttlade, "börade upp en nyckel" och sköt över djuret med den.

2605

Ormbiten.

Ormbiten.

Da man blivit ormbiten, skulle man skynda
till närmaste vatten och sticka ned den stungna lemman
innan ormen kom dit, blev man bra.

2605

Sjukdomar.

Medel mot "knar-
ren"

Man skulle taga tre långa rågstrån med tre "leer" (leder) på och lägga armen på tröskeln och ö-
ver handen stråna och hugga av dessa vid lederna. Detta
skulle en göra, vilken man ej duade. Så frågades: "Va
hogger du ätter?" - "Jo, ja hogger bort knarren".

Sagesmannens far hade på sagesmannen tillämpat
detta och han hade blivit bra!

2605

Vårtor.

Mot vårtor.

Mot vårtor: Man tog ett huvudhår och drog med det omkring vårtan och lade sedan håret under en sten, så skulle vårtan gå bort.

Man tog även "nocksar" (spindelväv) och lade över vårtan och tände eld på spindelnätet, så gick den bort. Sagesmannen hade blivit ordinerad denna kur. "Dä svedde te, å våra gecko sedan bort", säger han.

2605

Mot gulsot.

Mot gulsot.

Mot gulsot skavde man av "gult" på gamla väggar.
Sagesmannen "hade e doter", som blivit bra av denna
ordination.

2605

Håll i sidan.

Då man fick håll: "Miltra hogg dum,
å man slo se i sia å sa: 'Hogger du me, så
stecker ja de...-"

Mot håll lade man även en påse varm
havre eller varma tallrikar vid sidan.

Håll i sidan.

2605

Kikhosta.

Kikhosta.

"Kikebär" (missbildning på enar) skulle man
koka och ge barn "te å drecka" mot kikhosta.

2605

Stolsteget.

Stolsteget.

Man fick ej stå på hälen och snurra runt,
"då feck di stolsteget."

Då man fått stolsteget, skulle man taga en Botemedel.
guldsked och "börma" (borra) ~~KÖKK~~ med skaftet tre gånger
i ögonvrån. En som man ej var du med, skulle göra detta
och frågas: "Va borrar du ätter?" - "Ja bärar bort stol-
steget".

2605

Bölder.

Bölder.

Om någon hade bölder, så kunde en annan få det onda, om han tog i bitar av bölden. Sagesmannen berättar om en person, som kom och satte sig på en stock, där det låg något invirat i ett papper. Han tog och såg på det, innehållet, röda biter (av bölder) och då han kom hem, började det värka.

2605

"Onna bettet".

"Onna bettet"

I Äskhult fanns en gumma, som fått "onna bettet". Det värkte i en finger. Hennes man begav sig till en i "Ömstad", som kunde bota det. Mannen tog med sig en bit nagel från det onda fingret, och när han kom till "Ömstad", så släppte hans gummas värk. Läste bort det.

2605

Öronsprång.

"Öronsprång"

. Mot öronsprång skulle man blåsa med
en visselpipa i öronen.

2605

Stulet ss. botemedel.

Orätt ärvt,
Stulet å hemburet
ss. botemedel.

"Stulet o hemburet" kunde man bota med. Var det ett järnföremål, filade man av och gav av filspånet; var det av trä, tog man småbitar därav. Även kunde man begagna sig av gods, som ärvts på orätt sätt. Det hade samma verkan.

"Sen då va stulet, så va näta skämda".

2605

Tandömsning.

"Slänge di tanna i ellen feck bana
tannvärk, men grävde di ner en unner teldet (tiljor-
na) eller i jora (jorden), så feck di ett inte".

Tandömsning.

hm
LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Anten
E: d
31

2605

Vid bak.

Bak: kors i lui
ten.

Då man gjorde deg, skulle man korsa i luften över
den, så att ingen kunde förgöra den.

2605

Efter sådana, som kunde göra "illt", slängde man eld
och vatten.

2605

Spottens, sälivens betydelse.

Innan man drack vatten i skogen skulle man
spotta i det.

Likaledes spottade man, innan man tog upp
hittegoods.

Spottens betydelse.

2605

Källa.

Källa

("jordälven")

I Äskhults äng (N.Solb.sn) var en källa,
(Svarte Källa), där det kokade och yrde. Det var jord-
älven", som kunde översvämma hela jorden. För att hindra
~~Källa~~ sjukandet skulle man lägga en silversked i eller
också köra i kreatur.

2605

Kyrkogårdsjord.

Kyrkogårdsjord:

(för att få tur).

"Di länte (lånade) jor frå kyrkegån (kyrkogården) för att få tur mä allting, men den skulle lämnas tebaka på bestämde da. Men lämnade de inte hem'en på den dan, feck di ingen ro för den döe."

Am.
S. Vetter
N. Solberga

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Bar. Nils Västberg
född 1889 i N. Solberga

F. 36

2605

Kyrkobygge.

Där oxar stannade i soluppgången, skulle man
anlägga kyrka, för annars revs det ner om natten. Så
tillgick, då N. Solberga kyrka anlades. Där oxar vid
soluppgången stannade, började man bygga. Därav sades
förklaringen ges till namnet Solberga.

Kyrkans plats
vid nybyggnad
Solberga.
(oxar)

Am.
S. Vetter
N. Solberga

Am. N. Västberg
född 1889 i N. Solberga

2605

Div. talesätt.

Hickade man, så var det någon, som talade om en.

Nyste man, så var det sannt, som man tänkte på.

När man fick "kvesor" på tungan, var det någon,
som ljugit på en.

Kliade det i högra örat, fick en höra det en ville.
i vänstra, det en inte ville. Kliade det i högra ögat
fick en skratta, i vänstra blev man ledsen. Kliade det
i högra näsborren, kom det manfolk, i vänstra, fruntim-
mer. Kliade det i höger hand, fick man ta den i hand,
man gärna ville, i vänster, den man inte ville.

Om man glömde en sak, när man lämnade ett ställe,
önskade man komma tillbaka.

Div. talesätt

Hicka.

Nysa.

Kvesor på
tungan.

Klia: i örat
" ögat
"näs-
borren.
i hander

Glömd sak.

2605

Ordstäv..

Ordstäv..

"Dä ä helj i söndan, å söckna i vecka"
(söckendag i veckan)

Ordstäv, när "de bjudde på nöet:"Vasså go
lelle knoe, dä va ente så lite du feck!"(Detta
sades skämtsamt goda vänner emellan).

Ett annat skämtsamt talesätt var:" Vasså go
å sett på en stol å håll öm en" (håll om den).

2605

Tvättvatten.

Tvättvatten "ätter barna sulle di inte slå
ut unner bar himmel, för då förtrollade di barna
utan sulle göra unner tak". Och inte fick man hänga
ut barnens kläder till torp, utan dessa skulle av
samma anledning hänga under tak.

Ej slå ut tvätt-
vattnet (barnens)
under bar himmel.

LUND UNIVERSITY
MEMORIALSARKIV

J:a
40

2605

Vänja av barn.

"Vänja av"barn.

"Vände di å barna (vid di) å började mä dum
igen, feck di (barnen) ingen tur."

2605

Dop.

Barndop m.m.

Innan man hade döpt ett barn, fick man ej gå
ut med det, utan att det hade "eggajärn" på se" (på bröstet)

Om barn skrek vid dopet, fingo de "go röst
te sjonga.

"Faddrar sökte de ätter dä, sum va rejält
å bra, annars ble bana dålia mä."

Faddrar.

Vid dop skulle "de ha en päng i handen och ett
blad (av en bok e.d.) för att bli rika och "få gott vid
att läsa".

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Y: e
42

2605

"Draga björk."

"Draga björk"

Drog björk (vid bröllop). Då häggs en björk i skogen ned och karlar drogo fram den, under det att en spelman satt på björken. Vid framkomsten skulle en kaffekokare med omalda bönor överlämnas till brudparet och "bju di på kaffe, hogger di opp björka, annars får ho legga kvar.".

2605

Död.

Graven för
kort: olycklig

Om man grävde graven för kort åt den döde
eller gjorde kistan för kort, blev han "olycklig".

2605

Tjuvmjölkning.

Tjuvmjölkning

"Um di tjuvmjölkkade e ko, så ble ho inte bra,
fö'n (förrän) ho ha kalvat igen".

Lindblad
S. Viöbo
P. Polberg

Gyml. E. v. G. Hertzman

Ber. Klara hot. Park

Född 1889 i Polberg

2605

N: 45

ALNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Vårfrudagen.

"Varfedan" tävlade barnen om att först komma
i säng.

Vid "varfedan" sades, "att trana bar ljus i
säng" (Man behövde ej använda lyse mer.)

Vårfrudagen.

Tranan. .

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

LUNDS UNIVERSITETS

N: 46

2605

Midsommar.

Midsommardagg:
jäst.

Man kan jästa bröd med midsommardagg.

2605

Midssommar.

X Vid midsommar pryddes med löv inomhus så rikligt, att "rummen va så mörka". I spisen sattes "äske elle eke elle lönner elle di sum inte hade dä, så feck di ta äspe, elle kalkades hele spisen igen och lades blommor i den och sattes ett krus med löv dit och så gjordes kransar av lingonris, som hängdes i taket.

A

Midssommar.

Klädsel i stugan.

2605

Påsk.

Rop vid påsk

Vid påsk steg man upp och ropade från ladugårds-
taget: "Så långt som detta rop höres, är sanket mitt!"

Småland
T. V. H. H.
M. H. H. H.

Yngve B. Hultman
Ber. från det Karlson
Joh. 1807 i H. H. H. H.

N: c
49

2605

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Midsommarnatten.

Midsommarnatten

Midsommarnatten skulle man, innan solen gick ned, sätta sig vid ett vägsål och ej tala, så fick man se, vad som under året skulle hända. Man kunde få se en hel "likstat". Om man talade, innan solen gick upp, blev man sjuk.

Småland
S. Vedbo, bld
V. Solberg

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Anders J. Hertzman

50

2605

Ärsindelning.

Sagesmannen talar om, att året förr indelades i
"tættingar".

Ärsindelning

Trettingar.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

2605

Väderlækstecken.

Väderlekstecken

"Om det var 'norrskén', så betydde det ombyte
på väder.

Norrskéh.

"Um ugglér kómmer fram på kvälla å ä'nära å
skriker, ble dä regn".

Ugglor.

"Um lövet sitter på träa länge, så sa dä ju ble Löven på träden
möe snö.

Då mångård eller solgård uppträdde, blev det ombyte
av väder. Mångård.

2605

Väderleksmärke.

Väderleksmärke.

När röken stiger upp ur "skosstenen bli då
vacket vär, å när han går ner, bli då regn".

Skorstensröken.

2605

Skalbaggar!

Skada å
Skalbaggar.

Om man skadade "Byggemästare" (en skal-
bagge) så "fördärvade de se själva" antingen genom
att "di bryter å bena elle nöet" (något).

2605

"Nattblacker"

Fladdermöss

"Nattblacker"

"Nattblacker" kunde man ta och döda, om en
om kvällen gick ut och hade ett vitt huvudkläde på
säg. Då kommo de omkring en. Man skulle då ta en Blodets makt.
droppe blöd av "nattblackan" på en näsduk och med
den slå till den en gärna vülle ha, så fick man den.

2605

Skatorna.

Skatorna.

Om skatorna bygger högt, blir det regn,
lågt blir det torka.

"Om skater är framme å skriker kommer då
främnat."

2605

Gran.

Gran, som ej
fick huggas ner

Vid Vinkla (Äskehult) en mycket stor gran, vilken
men ej fick hugga ner, ty det sades vara farligt.

2605

Kraftigt källvatten.

Kraftigt käll-
vatten.

Mellan gamla och "Messummar" (midsommar) to di
vatten i en källa, vilket då skulle va så kraftigt
och vispade mjöl i det till jäst.

2605

58

Julen: förberedelser m.m.

Till julen skulle följande sysslor vara i ordning: och togos i denna följd: Slakt, byk, brygd, bakning, skurning.

"Dä va alringa (aldrig någon) stukning elle såpa utan di la klära i vatten mä säckar ätter aska", och denna säck med aska lades på veaträ. Kläderna, som legat i blöt, lades sedan på säcken, som blöttes litet grand, "å sen va dä te å ösa vatten på dä å så e balj" under, som tog upp luten, som passerade genom säcken och kläderna. Så öste man "nöra timmar mä e stor järnskopa" ur baljan över byken. Stannade man i proceduren, kallades det att "kallbyka" (byka med kallt vatten). Men till julen tog man, sedan man, som sagt, "hållit i nöra timmar" med ösandet ur baljan över byken i ett kretslopp, litet ur baljan och satte på luten på spisen i en gryta och slog nu varm lut på kläderna. Kokade luten i grytan över, var

Julen: förbere-

Byk.

Uppb. E. Hestman

*Per R. Mat. Karlsson
juli 1889*

Julen s. 52

byken utskänd. "Man", säger sagesmannen, "brukade ej bösta (borstar) eller tvättebräer eller något sånt.". Sedan den varma luten fått passera lagom länge med ösande ur baljan och påspädning av varmt vatten från grytan, tog man endast varmt vatten och slog på kläderna för att laka bort luten i dem," å så klappa opp å lägga ner i vatten. Sen andre dan vri (vrida) opp å hänga ut. Kläderna "hängde di på buskar å jassgåra (gärdesgårdar) å hu sum helst" (hur som helst). Snören hade man inga. "Å sen när dä va töt (törr) va dä te å kavla". Strykning förekom ej, och under bykningen "geck di te varanra å va hele nätter".

Brygd.

Brygd.

Man "använde malt å gnodde enebär" och slog ihop. "Detta skulle stå å dra, å sen va dä te å brygg'at. Å så hade di en käpp, sum va halm i," vilken man silade igenom, "å så rann dä ner, å sen va dä te å koka dä å jästa't (jästa det). Kallades "maltdrecka". Somliga bryggde av bara malt, andra av bara enbär. Enbären kokades även till mos, och det som därvid blev över, användes till att göra dricka av, "men dä sulle va klen dräcka" (dåligt dricka).

Jon.
Hedbo 40
N. Tolberga

Rec. Nr. 2605

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

60 3.

Bakning.

Bakning.

M. E. Hestman Blandbröd (av havre och råg), hängdes upp i taket,
er. Klara Mat. Karlsson där det skulle torka.

Uo

f. 1889. Rågbröd (av bara råg).

"Lempebrö"(råg med sirap) Av "lempebrö fanns "surlempa",
som "Jässte" (jäste) mer, så dä va "sut"(surt)
och "sötlempe".

"Sektebrö" (rågen "skalad å sektad") var "fint brö".
Vetebröd.

Rengörning.

Rengörning.

På golvet sand. Sedan "tog man en granrisvask
och gnodde och sedan "vitamös te skjölja å torka, å
så feck möset (mossan) legga te dä torkade å sen sopa-
de di. Sen földe (följde) dä mä (dvs. "Möset") å dä
loktade så gött (dvs. golvet.)

Tydor vid jul.

Tydor vid jul

Om solen sken juldagen "så länge som en ryttäre hin-
ner sätta se på en häst, så ble dä bra råg."

Samma sades även om "Pauladan" eller "Paulsmässe".

På julen gav familjerna varandra "julakaker"
Barn skulle av bröd "ha ifrå dagrovesta te dä finesta,
å så satte vi opp redia julaltare, å så en liten ost
däröver mä sulle dä va"(dvs. på julbordet).

Julakaker.

Julaltare.

Vid julen skulle "psten å dreckaskårafinen å så brännvin" stå på bordet "dan igönum" under hela julen och bordet sålunda dukat med dessa saker på. Julbordet.

Till tiggare gav man "sågel å lite mta vatt (litet av varje) å drecka." Tiggare.

Ljuset skulle stå mitt på golvet och brinna jullenatten och "öm di va vakna ve tölv", så kunde de få se, hur ljuset "skelde se i två låga", ty i det ögonblicket föddes Frälsaren. Julljuset.

Lucia-dagen brukade de "kläutese". Luciadagen.

Över fönstren sattes upp hyllor, på vilka man placerade glas och kaffekoppar och "då sulle dä va vacket (vackert).

När trettondagen hade varit, var det slut på julen säger sagesmannen. Trettondagen.

Söndagen efter trettondagen kallades "benaraskesöndag", för dåå "sulle di skava å alla bena å (av) dä di hade ätit unner jul". Benaraskesöndagen.

Jul började "själve julafton", säger sagesmannen. Vid jul hade man på golvet julhalm (råghalm), som var Julhalm. "slagtrösken", så han sulle va länger (längre än annan halm), å så sulle en strö enris på gälvet, si då sulle dä va fint." Halmen låg man på, och "sängera skulle stå uppbäddade med halm i "å klutatäcke däröver,

sulle va i stället för bölstra (bolstrar). Över kluta-
täcket hade man ett 'skäckafallslakan' (grova lakan, som
spans av skäcktefall). Överlakan begagnades ej och till
täcke var det ett "nötehårstäcke".

"När di ömsade (då folk bytte om rena kläder).
te jul, feck di blagansskjortor (skjortor av garn av
blånor); då va di fina". Linnena gjordes i överdelen
av "blagan" och "nerdelen" då va skäcktefall".

Kläder.

I st. f. julgran begagnade man halmkronor, som
hängdes i taket. I dessa skulle ej vara ljus. De kläd-
des med förgyllt papper eller vacker färgad ull. Sages-
mannen säger sig kunna förfärdiga sådana halmkronor och
omtalar, att "det var väl 55 år eller så sen ja så den
förste julgranen". Man tog "talletoppa" och letade ut,
de som voro vackra med en fem eller sex väf ordnade gre-
nar "å så töppen (toppen) rätt opp". Barken skalades av
på talletoppen och kläddes den med färgat papper. Så
sattes "ljusaförmer" i den och ljus, som tändes vid jul-
ottan. Julljusen tändes, tändes "nä då va kvällen", och
ljuset som skulle brinna om natten, "tände di, nä di skulle
lägga se."

Halmkronor.

Julgran.

Julljus,

Julkärven var av havrehalm, en "havrenek te
fåglå å då skulle di ha jul di mä".

Julkärven.

Husdjuren skulle "julakvällen" ha bättre foder Husdjuren, ju-
klöverhö och kl.2 - 3 innan julottan skulle det också 9 lekvällen.
vankas bättre foder, och man "dänkte litet drecka på
dum."

Julnatten.

Blåst julnatten
krig.

Blåste och stormade det julnatten,
skulle det bli krig och ofred.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

65

2605

2605

Dagsverkskaka.

Dagsverkskaka.

En dagsverkare skulle ha en "dagsverkskaka"
vid slutat värv och vid linberedning gummorna en
"linlock å e kaka".

2605

Vid slakt.

När en slaktar djur, får en inte ynka dem för då få de "plågas möe mer, innan di dör."

Vid slakt kastades "miltren" (mjälten) bort, den var för besk. Även "vreset" (tarmkåxet) slängdes bort, för åt en det, så blev en sjuk. Av smalbenen, "kägglebena" gjorde man smörja (av mårgeu i dem) s.k. "kägglebenssmörja", som användes till att smörja kloökor och spinnrockar med och det var "e redi fin smörja". Av de s.k. "fårabenen" (benen i "vresten") gjorde man virkenålar "å de var så mjuka å slanta" (hala, glatta)

Vid slakt tillvaratogs även gallan. Den kokades i mjölk" å las ve, om då frostat se" (lades på en fot e.d. om en person blivit frostskaäad).

Galla "ga di i deg te kreaturen, när di hade gallnasjukan" (dvs. när de hostade).

Vid slakt.

Ej ynka djuren

Mjälten

Tarmkåxet.

Smalbenen.

Vristbenen.

Gallan.

2605

Blåsan på djuren togs tillvara vid slakt.
Den blåste di upp å la snus i". Av hornen gjorde
man bl.a. hornskeidar" å ringar till tömmar.

"När di slaktat skeckade di"smakekorv"
te sia bekanta, å när dessa slaktade skeckade di
igen".

Köttet åts ej samma dag, man slaktat.

"Blåsan"

Hornen

Smakekorv.

2605

Kaffe.

Tyda på kaffe:
brev.

"Drecker en kaffe å vänner koppen, å då blir sum
plättar, så få di brev."

2605

Om det brinner i en spis och "glöver " smattra
utåt "trösketelda" (tröskgolvsplankan), kommer det
främmat.

Främmat, då de
smattrar i spi
sen.

2605

Giftermål.

Många giften?

(Alar med röd
saft).

Om många alar uppträdde med röd saft,
skulle det bli många giften.

2605

Soteld.

Soteld

När det blev soteld, slängde man upp salt och stängde spjället och saltet stannade då uppöver spjället, och var detta hjälp mot elden.